

Podnebje se spreminja

LJUBLJANA – Po podatkih Agencije za okolje se je povprečna temperatura zraka v Sloveniji v zadnjih petdesetih letih dvignila za 1,7 stopinje Celzija, najbolj izrazito je ogrevanje poleti. Spomladi in poleti je padavin manj, letne padavine pa so se v zahodni polovici države zmanjšale za petino. V delih Primorske je tudi izhlapevanje večje za petino. Za polovico se je v sredogorju zmanjšala višina snežne odeje; sončnega vremena pa je za desetino več, kot pred petdesetimi leti. Posledice segrevanja ozračja tudi že občutimo. Letošnja zima je bila med najtopplejšimi in najbolj namočenimi v zadnjih desetletjih. Čeprav smo zato manj kurili in smučali, so nas prizadeli tudi manj prijetni dogodki, kot so poplave in žled. Druga težava, ki je prav tako posledica podnebnih sprememb in s katero se že srečujemo, so poletne suše, ki jih spremljajo vročinski valovi. Poletne suše so v Sloveniji že kar stalnica zadnjih poletij, v lanskem vročinskem valu pa so na mnogih postajah namerili nov temperaturni rekord, celo nad 40 stopinj Celzija.

Teden mobilnosti 2014

LJUBLJANA – Slovenske občine so že začele prve priprave na letošnji Evropski teden mobilnosti (ETM), ki bo tradicionalno potekal od 16. do 22. septembra in se konča z dnevom brez avtomobila. Na pripravljalnem srečanju so se predstavniki nacionalnih, regionalnih in lokalnih akterjev seznanili s tematskimi smernicami, organizacijskimi pristopi oziroma sredstvi, ki so občanom na voljo. Na srečanju so bili predstavljeni tudi primeri dobre prakse, med njimi primer Ljubljane, saj je za organizacijo ETM 2013 že drugič v zgodovini te pobude prejela prestižno evropsko nagrado. Slovenske občine se lahko še odločijo za sodelovanje – zadnji rok za prijavo je 10. junij. »Prijava je povsem preprosta in je na voljo na spletnem naslovu www.mobilityweek.eu/join-us/registration/. Ob prijavi pa mora župan ali županja občine do 10. junija 2014 podpisati tudi evropsko listino 2014, s katero se občina zaveže k sodelovanju,« je postopek opisala Polona Demšar Mitrovič.

In zeleni turizem 2014

LJUBLJANA – Javna agencija Spirit Slovenija, Sektor za turizem, je na Eko konferenci s priznanjem snovalec nagradila tri obetavne ideje s področja turizma. Do konca leta bo slovenski turistični prostor obogaten s turistično ekološko vasjo na Bledu (Garden Village Bled), produktom sprostitve in samozdravljenja v cerkljanskih gozdovih (Gozdni selfness), izbrane slovenske restavracije pa bodo stregle trnič, tradicionalni simi hlebček z Velike planine (Trnič in vsako mizo). Poziv Snovalec je mehanizem ministrstva za gospodarski razvoj in tehnologijo ter agencije Spirit. Na letošnji poziv je prispelo 43 prijav. Strokovna komisija je med njimi izbrala devet finalistov. V izenačeni konkurenci so izstopali trije idejni predlogi, katerih avtorji prejmejo naziv snovalec 2014 in po nepovratnih 5000 evrov bruto.

Oživiljanje kamnoloma

TRBOVLJE – Projekt družbe Lafarge Cement »Posvojimo drevo« se bo danes iztekel. Cilj akcije je ozele nitiv tistih delov kamnoloma, na katerih so končali pridobivanje surovine za proizvodnjo cementa. Projektu se pridružuje 350 mladih iz lokalnih šol in vrtcev, ki bodo posadili 700 dreves. Sajanje bo letos potekalo v novi drevesnici, v kateri bodo vzgajali drevesa za poznejšo rehabilitacijo kamnoloma. Trboveljska cementarna je aktivno rehabilitacijo kamnoloma začela leta 2010. Do zdaj so posadili že 2600 dreves, letos pa v kamnolomo še uredili lastno drevesnico. Pripravil **BORUT TAVČAR**

POVEZANE VSEBINE

delo.si/okolje

Prihodnjic v Zelenem Delu

Prihodnji petek Zeleno Delo zaradi praznika ne bo izšlo, 9. maja pa bomo predstavili posledice pretirane porabe vode. Ne bodo manjkali niti novi podatki o odpadkih. Želimo vam vesele praznike, pišete nam lahko na zeleno@delo.si.

Učni sadovnjak v vsako slovensko občino

Društvo Učni sadovnjak S sajenjem dreves ozavešča o pomenu samopreskrbe – Sadovnjaki del turistične ponudbe

LJUBLJANA – Velike zelenice pri Zavodu za gluhe in naglušne v Ljubljani so se učenci, varovanci in vzgojitelji še pred dvema letoma bolj izogibali. Ko so s sodelovanjem z društvom Učni sadovnjak zasadili ducat sadnih dreves, pa so mladi pod njimi razgrnili odeje.

MAJA PRIJATELJ

Zelenica je postala učilnica na prostem in nov družabni prostor, češnje, ringolji, jabolka in nešplje bodo letos prvič obrodili. Jernej Mazej, predsednik društva Učni sadovnjak, se ni mogel načuditi, kako so v dveh letih zrasla drevesa in kako polna plodov je češnja. Zasaditev je bila težko opravilo. Ker je bila zemlja polna savskega prahu in drugega kamenja, je bilo treba za posaditev vsake sadike odstraniti kubični meter zemlje in navoziti novo. Zavodu in društvu je na pomoč priskočila slovenska vojska, zemljo je priskrbelo Komunalno podjetje Ljubljana, sadike dreves je društvo kupilo pri lokalnih drevesničarjih, k skrbi zanje pa se je zavezal kar direktor zavoda Boris Černilec, ki je strastni ljubiteljski sadjar.

Sadje ne raste na trgovskih policah

Društvo Učni sadovnjak sadi sadna drevesa in pri tem ozavešča o pomenu samopreskrbe s sadjem in zelenjavo po vsej Sloveniji. Ideja o njegovi ustanovitvi je zrasla v glavi Jožeta Santnerja. Upokojencu in ljubiteljskemu sadjarju je »dalo misliti«, ko mu je mlada gospa v spremstvu svojih otrok, ki ji je ponudil jabolko s svojega sadovnjaka, odgovorila, da bi ga pojedla, če bi imela nož in bi ga lahko olupila. Ko jo je nazadnje prepričal, da domačega jabolka ni treba olupiti, in je vanj ugriznila, je navdušeno vzkliznila: »To je pravi okus jabolka.« Njen odziv ga je tako pretresel, da se je odločil narediti nekaj, da bi ljudje, zlasti otroci, spoznali, da sadje in zelenjava ne raste na trgovskih policah in da krava ni vijolične barve. Jernej povzame Santnerjev motiv.

Prvi njegov projekt je bila zasaditev češnje pri Ronkovi ulici v

Jernej Mazej rad pomaga in svetuje pri ureditvi vrtov in sadovnjakov. FOTO IGOR ZAPLATIL

Sloveniji Gradcu, najbolj odmevna pa ob kolesarski poti iz Slovenj Gradca proti Mišlinji, ki so jo ponudila izpeljati lokalna društva in občani. Nekoliko zatem je na delavnici o cepljenju citrusov na šoli za hortikulturo in vizualno umetnosti v Celju spoznal Jerneja. Študent ga je navdušil s seznama številnih avtohtonih starih sort jablan iz Zgornje Savinjske doline.

Vrt za tiste, ki si ga ne morejo privoščiti

V učnem sadovnjaku želijo, da bi čim več šol imelo sadna drevesa, zato so prve delavnice z njihovimi zasaditvami izvedli na slovenjgra-

skih osnovnih šolah in na Osnovni šoli Elvire Vatovec v Pradah pri Kopru. Solski predstavniki iz različnih krajev so jih nato kar sami začeli klicati in vabiti k sebi. Sčasoma so projekte zasaditev zastavili širše. So med pobudniki zasaditve Levstikovega sadovnjaka na Levstikovi poti, Sorskega polja in sadnega gozda v Škalah pri Velenju. V sodelovanju z Ljudsko univerzo Velenje so v prvem letu projekta zasadili več kot 500 sadnih dreves in grmovnic. Na Ptujju in v Trzinu so na pobudo Učnega sadovnjaka sadno dreveje zasadila lokalna društva, na župnijskem zemljišču v Mozirju pa je društvo posadilo sadna drevesa. Kmalu bo uredilo

tudi vrt za tiste, ki so prerezni, da bi imeli svojega.

Učni sadovnjaki, ki bi jih lahko zasadile vse slovenske občine, ne bi bili le poligon za izobraževanje o samopreskrbi, temveč tudi del turistične ponudbe. Turisti bi lahko obirali in kupovali sveže sadje, potreba po vzdrževanju dreves in okolice bi ustvarila nova delovna mesta, kakšno pa bi se odprlo tudi s povečano prodajo sadik sadnega drevoja v lokalnih drevesnicah, razmišlja Jernej. Poslanstvo Učnega sadovnjaka temelji na sporočilu pesmi Dramila Valentina Vodnika, ki je kot eden prvih Slovencev začel popisovati stare sorte sadja in zelenjave na Slovenskem,

pojasnjuje Jernej. Dolgoročno si društvo prizadeva za dvig odstotka samopreskrbe s sadjem in zelenjavo, povečanje vpisa v vrtnarske in kmetijske šole ter promocijo pridelave sadja. »Čas je, da se predramimo, saj dokler si ne bomo zagotovili semenske varnosti – ta je zdaj le desetodstotna –, je dvig samopreskrbe zgolj pravljiča. Preveč naših semen se je že porazgubilo ali pristalo v rokah tujcev.«

V okviru društva in s sodelovanjem s Semenoarno Ljubljana tudi organizira delavnice in predavanja o pridelavi zelenjave, na katerih potekajo izmenjave semen. Tu in tam pa iz čistega veselja uredi kakšen zelenjavni vrt, kakor ga je pri

zavodu za gluhe in naglušne. Prestavil je peteršilj, arniko in kamilice, opozoril, da bo treba razredčiti pregosto posejano zeleno, posejal štiri najbolj znane sorte solate, avtohtono ljubljansko korenje, med katerega je vrzel nekaj semen ajde, in posadil listnati česen. Nakazal je, kje naj poteka potka okoli vrtička, in obljubil pošiljko semena rukole in sadike bučk z družinske kmetije. Teodora Golob, skrbnica minimalističnega vrtička in vzgojiteljica v domu Frana Grma, je bila njegovih posredovanj in nasvetov zelo vesela. Vrtiček je zasadila za potrebe vrtičkarskega krožka, ki ga obiskujejo varovanci doma. Med tednom v njem prebivajo in obiskujejo šolo otroci in mladostniki, ki so gluhi ali naglušni, z govorno-jezikovnimi motnjami in motnjami avističnega spektra. Vsak dan skuhajo večerjo, zelišča zanjo pa naberejo na vrtu in tako sproti pridobivajo občutek ter znanje o pridelavi in uporabi zelenjave.

Polna usta zelenih delovnih mest

»Edina prihodnost je v pridelavi hrane,« je prepričan Jernej. Sam se do zagotovitve delovnega mesta prebija na 12 hektarjih družinske kmetije, zaradi neodzivnosti, na katero je naletel, ko je s prošnjo po finančnih donacijah za društvo pisal na različna ministrstva, pa se sprašuje, ali je slovenskim politikom resnično ali zgolj v besedah v interesu odpiranje zelenih delovnih mest.

Košarico je društvo dobilo tudi od sklada kmetijskih zemljišč in gozdov, ki ga je zaprosilo za brezplačen najem kmetijskega zemljišča pri celjski šoli za hortikulturo, na katerem bi rado postavilo arboretum. V njem bi za mlade organizirali strokovna in praktična izobraževanja s področja hortikulture. V Sloveniji se zarašča in je neobdelanih skoraj 230.000 hektarov kmetijskih zemljišč, kar je glede na nizko stopnjo samopreskrbe katastrofalno. Od sklada kmetijskih zemljišč in gozdov pa je skoraj nemogoče dobiti kmetijsko zemljišče v najem po nizki ceni, opozarja Jernej in ugotavlja, da veliko lažje do tega pridejo gradbeni lobiji.

Slovenija naj bo prva zelena regija v Evropi

Zeleni forum Politiki naj 7. maja pridejo poslušat konkretne predloge podjetij, kako naprej v korist vseh

LJUBLJANA – Program Zelena Slovenija izvaja družba Fit media že pet let, cilj pa je Slovenijo preleviti v prvo eko regijo, ki bi bila opredeljena v celoviti viziji razvoja države. Vanesa Čanji meni, da bi taka eko regija imela tudi poseben, boljši status v Evropski uniji.

BORUT TAVČAR

Slovenija zdaj nima celovite vizije razvoja, spre pa se ob vsakem najmanjšem političnem dejanju. Zato je tudi strategija pametne specializacije narejena na bolj trhljih podlagah, saj ni v njej besede o zelenem razvoju. V državi niti ni ene veljavne definicije zelenih tehnologij, v uporabi je vrsta raznorodnih opisov. Vanesa Čanji pri tem pravi, da je zdaj čas za drugačne razprave. Vlada deluje v okviru: »Bruselj zahteva to, naredili bomo to,« gospodarstvo pa

hoče razvoj visokih tehnologij, delovnih mest z visoko dodano vrednostjo, inovacije. »Programi Bruslja so za vse države v težavah zelo podobni, zato posamezna država, ki jim slepo sledi, ne more biti boljša od drugih,« pravi tudi ekonomist Aleksander Kešeljevič.

Popraviti predpise

Zato bodo na Zelenem forumu 7. maja v Ljubljani poskušali pripraviti vlado, da pride poslušat predloge podjetij. Po besedah Vanese Čanji je največja težava to, da se slovenska zakonodaja nenehno spreminja. To odvraca naložbe v okoljske tehnologije, saj te zahlejtevo zagotovilo, da se v petih letih zakonodaja ne bo tako spremenila, da bo povzročila propad podjetja. Podjetja bodo tudi povedala, katere nove materiale znajo narediti iz odpadkov, kako bi se jih dalo uporabiti in kakšne spremembe predpisov bi bile nujne za to. Forum ne bo le še ena teoretič-

Slovenija ima vse osnove za zeleno regijo in koristi iz nje. FOTO JOŽE SUHADOLNIK

na razprava, podjetja bodo zagotovila, da bodo vlagala, če bo država popravila predpise.

Slovenija bi bila ena naprednejših držav, če bi za začetek oprede-

lila dva ali tri prednostne materiale, ki bi jih predelovali. Pri tem bi bilo treba gledati regijsko, saj so količine odpadnih surovin zgolj v Sloveniji razmeroma majhne.

Krivo je tudi to, da po predpisih komunale oddajajo ločeno zbrano embalažo družbam za odpadno embalažo, te pa jo večinoma izvozijo. Zato pa nimamo niti obratov

za predelavo. Nujna je celovita vizija, ki bi opredelila krog surovin, združila pa vse od vrtec in šol do podjetij, univerz in javne uprave.

Prva ekoregija

Vanesa Čanji pravi, da gre naprej za spremembo miselnega vzorca. Kmetijci so danes še strojniki, električarji, inovatorji, podjetniki. Avstrijski kmetije imajo na strehah sončne elektrarne, stroje pa jim poganja elektrika. »Slovenija bi lahko imela poseben status znotraj EU. Imamo veliko biotsko raznovrstnost, ohranjeno naravo, število prebivalstva je obvladljivo in primerno za izvedbo pilotnih projektov, imamo tudi infrastrukturo, šole in primerno kulturno identiteto. Lahko bi postali prva in edina ekološka regija v EU. Tako bi nas tudi EU drugače obravnavala,« je prepričana Vanesa Čanji. Brez vizije bomo plačevali kazni, z uvozom polnilni predimenzionirane centre za ravnanje z odpadki, izvažali pa dragocene surovine.

Ločevanje odpadkov med študenti postaja trend

Ločeno zbiranje Študentje namenjajo ločevanju odpadkov čedalje več pozornosti

KRANJ – Fakulteta za organizacijske vede je pripravila Teden zmanjševanja odpadkov, ki ga izpolnjuje vrsta dogodkov, med drugim predstavitev predelave odpadne embalaže pa tudi razstavljanje mobilnih telefonov. V začetku maja bodo študenti čistili okolico.

Študenti so imeli priložnost prisluhniti predavanju o kakovosti pitne vode na Gorenjskem in okrogli mizi na temo Eko mislija – ločujem, zmanjšujem. V avli fakultete so si obiskovalci lahko ogledali makete, ki prikazujejo sortirno linijo za sortiranje odpadne embalaže, reciklažo tetrapaka in demontažo mobilnega telefona. Skupina EKO FOV pa je v avli uredila tudi ekokotiček, kjer so mimoidočim z različnimi publikacijami na voljo informacije o ravnanju z odpadki ter zabojniki za ločeno zbiranje baterij, kartuš in zamaškov.

Del dogajanja je bila tudi infotočka o ločevanju odpadkov, ki jo je pripravila družba Slopak in v okviru projekta Life: Ločujmo odpadke. Na infotočki so obiskovalci poleg informacij o pravilnem ločevanju in reciklaži odpadkov dobili tudi priročne zložljive ločevalne koške, ki bodo v pomoč pri ločevanju odpadne embalaže.

Ločevanje velikokrat olajša ravno primerna ureditev za ločevanje odpadkov doma in seveda zavest o pozitivnih učinkih na okolje. Teden zmanjševanja odpadkov na

fakulteti za organizacijske vede se je končal z vabilom študentom in zaposlenim k sodelovanju na čistilni akciji v okolici fakultete, ki bo 7. maja.

Družba Slopak bo sodelovanje s študenti nadaljevala tudi maja, ko za študente v Ljubljani, Mariboru in Kopru v okviru projekta Life: Ločujmo odpadke pripravljajo

novi aktivnosti. Več informacij o načrtovanih aktivnostih bo sledilo v prihodnje tudi na facebookovi strani Ločujmo odpadke in na spletni strani www.locevanjeodpadkov.si.

Eko kotiček v predprostoru fakultete. FOTO SLOPAK

PARTNERSTVO ZA OKOLJE

Evropski projekt LIFE 10 INF/SI/136 Ločujmo odpadke vodi družba Slopak d.o.o., partner je Delo d.d. Vrednost projekta je 671.558 evrov. Partnerja Slopak in Delo sofinancirata 51 odstotkov (342.495 evrov). Evropska unija s podporo finančnega mehanizma LIFE+ sofinancira 49 odstotkov (329.063 evrov). Zelena stran je v celoti namenjena projektu LIFE10 INF/SI/136.

Na vaša vprašanja o ločevanju odpadkov in varovanju okolja bomo poiskali odgovore. Vprašanja pošljite na naslov: zeleno@delo.si

